

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
6858-12

meddelad i Stockholm den 16 december 2013

KLAGANDE

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

MOTPART

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Jönköpings dom den 4 oktober 2012 i mål nr 3008-12, se bilaga (här borttagen)

SAKEN

Tillfällig föräldrapenning

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

AA:s son BB, född 2005, opererades för en tumör i lillhjärnan den 13 september 2010. Under perioden 10 september 2010 – 31 augusti 2011 var AA beviljad

Dok.Id 139704

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

Mål nr
6858-12

tillfällig föräldrapenning för vård av allvarligt sjukt barn.

AA ansökte därefter om tillfällig föräldrapenning även för perioden 31 oktober 2011 – 30 december 2011. Försäkringskassan beslutade att hon skulle få tillfällig föräldrapenning, men med tillämpning av de bestämmelser som ger en förälder rätt till tillfällig föräldrapenning under 120 dagar per år för vård av ett barn som inte fyllt 12 år om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med sjukdom hos barnet.

AA överklagade Försäkringskassans beslut hos Förvaltningsrätten i Jönköping, som upphävde beslutet och förklarade att hon hade rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av allvarligt sjukt barn för den tid som ansökningen avsåg. Genom det nu överklagade avgörandet avslog Kammarrätten i Jönköping Försäkringskassans överklagande av förvaltningsrättens dom.

YRKANDEN M.M.

Försäkringskassan yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva kammarrättens och förvaltningsrättens domar samt fastställa kassans beslut. Försäkringskassan anför bl.a. följande. Rekvisitet ”allvarligt sjukt barn” i den mening som avses i lagtext och förarbeten är inte längre uppfyllt när en patient bedöms vara färdigbehandlad för sin sjukdom. Det förhållandet att patienten är i behov av rehabilitering och ska genomgå fortsatta uppföljande och regelbundna kontroller för sin sjukdom medför inte att rekvisitet ska anses vara uppfyllt.

AA bestrider bifall till överklagandet och anför bland annat följande. Kombinationen av en livshotande sjukdom, de permanenta skador cellgifter och strålning ger samt de komplikationer som operationen innebar, där

BB bland annat blev helt förlamad, borde definitivt utgöra grund för att rekvisitet ”allvarligt sjukt barn” ska vara uppfyllt.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Rättslig reglering m.m.

Enligt 13 kap. 30 och 31 §§ socialförsäkringsbalken har föräldrar till ett allvarligt sjukt barn som inte har fyllt 18 år rätt till tillfällig föräldrapenning under ett obegränsat antal dagar när de behöver avstå från förvärvsarbete för vård av barnet.

Bestämmelser om rätten till obegränsat antal dagar med tillfällig föräldrapenning infördes ursprungligen genom lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 2005. Då användes uttrycket svårt sjukt barn. I förarbetena (prop. 2004/05:1, utgiftsområde 12 s. 26) framhölls att det var en viktig kvalitetsfråga för både föräldrar och barn att kunna vara tillsammans när ett barn drabbas av ett allvarligt sjukdomstillstånd. Med uttrycket svårt sjukt barn avsågs att det förelåg ett påtagligt hot mot barnets liv. Det innebar att det i normalfallet skulle föreligga en i tiden omedelbar fara för barnets liv.

Genom lagstiftning som trädde i kraft den 1 juli 2006 ändrades uttrycket ”svårt sjukt” till ”allvarligt sjukt”. I lagmotiven anfördes att reglerna hade fått en betydligt mer restriktiv tillämpning än som hade varit avsedd. Som ett exempel nämndes cancersjuka barn som behöver långvarig behandling. Behandlingen av dessa barn kan vara intensiv och påfrestande med ett stort behov av föräldrarnas omhändertagande. Även om behandlingen inte behöver vara lika intensiv hela tiden och symptomen kan variera, kan behovet av att ha tillgång till en närstående ändå vara av avgörande betydelse under behandlingsperioden. Barnet kan under vissa perioder inte vistas i förskoleverksamhet, skola eller skolbarnomsorg dels på grund av vårdinsatser, dels på grund av en ökad infektionskänslighet. Tillfällig

föräldrapenning borde därför kunna betalas ut under ett obegränsat antal dagar när ett allvarligt sjukt barn genomgår behandling mot sitt sjukdomstillstånd och det utan behandlingen föreligger en fara för barnets liv (prop. 2005/06:159 s. 17 f.).

Vidare uttalades i förarbetena till lagändringen att även med uttrycket allvarligt sjukt avses att barnets sjukdom i sig är så allvarlig och att hälsotillståndet är så nedsatt att det föreligger ett påtagligt hot mot barnets liv. Detta utesluter dock inte att tillfällig föräldrapenning kan utges även för tid när det direkta hotet mot barnets liv inte längre föreligger. Det krävs således inte att hotet ska innebära en i tiden omedelbart föreliggande fara för barnets liv (a. prop. s. 32).

Högsta förvaltningsdomstolen har i ett tidigare avgörande (RÅ 2011 ref. 3) ansett att en sextonårig pojke som insjuknat i diabetes mellitus under den inledande sjukdomsperioden var allvarligt sjuk i den mening som krävs för rätt till tillfällig föräldrapenning.

Frågan i målet

Frågan i målet är om AAs son BB, efter att han genomgått behandling för en hjärntumör, fortfarande var allvarligt sjuk i den mening som avses i bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning och om AA till följd härav behövt avstå från förvärvsarbete för att vårda honom.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Med uttrycket allvarligt sjukt barn avses att sjukdomen ska innebära ett påtagligt hot mot barnets liv. Hotet behöver dock inte vara omedelbart överhängande. Den utvidgning av lagstiftningens tillämpningsområde som genomfördes 2006 ger utrymme för att tillerkänna föräldrar tillfällig föräldrapenning under ett obegränsat antal dagar för vård av ett barn som genomgår behandling för en allvarlig sjukdom även när det direkta hotet mot barnets liv inte längre föreligger. För att

Mål nr
6858-12

avgöra om kraven för tillfällig föräldrapenning är uppfyllda i ett sådant fall får flera olika förhållanden vägas samman. Hänsyn bör tas till det aktuella sjukdomstillståndet och dess samband med sjukdomens akuta skede. Vidare bör beaktas hur krävande vården är för barnet och vilket stöd som det behöver av sina föräldrar under behandlingsperioden. I det sammanhanget ska barnets ålder beaktas liksom behandlingens innehåll och intensitet.

Av utredningen i målet framgår att BB opererats för en hjärntumör och att han också har behandlats med strålning och cellgifter. Sjukdomen och dess behandling har medfört flera allvarliga komplikationer och biverkningar, såsom förlamning, andningsproblem och infektionskänslighet till följd av nedsatt immunförsvar. I ett läkarutlåtande, daterat den 23 oktober 2011, bedömdes att BB var färdigbehandlad, men att han till följd av kvarvarande sjukdomstillstånd var i behov av intensiv träning med sjukgymnast, arbetsterapeut och logoped. Vidare skulle uppföljning av den avslutade behandlingen göras genom regelbundna kontroller. Läkaren bedömde att en förälder behövde delta i omvårdnaden av BB på heltid.

AA:s ansökan om tillfällig föräldrapenning omfattade perioden 31 oktober 2011 – 30 december 2011. BB var då sex år och hade en krävande behandling bakom sig. Även om behandlingen skulle få ett annat innehåll under den period som ansökningen avsåg var den inriktad på de allvarliga komplikationer som direkt hade orsakats av det akuta sjukdomstillståndet och den tidigare behandlingen.

Under hela det sammanhängande sjukdomsförloppet får BB anses ha varit allvarligt sjuk i den mening som avses i bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning. Något annat har inte framkommit än att BB har behövt en förälders omvårdnad och stöd vid behandlingen av kvarvarande sjukdomstillstånd under den aktuella perioden och att AA därför har avstått från förvärvsarbete.

Mål nr
6858-12

Mot bakgrund av det anförda har AA rätt till tillfällig föräldrapenning med stöd av 13 kap. 30 och 31 §§ socialförsäkringsbalken. Försäkringskassans överklagande ska därför avslås.

I avgörandet har deltagit justitieråden Karin Almgren, Eskil Nord, Annika Brickman, Anita Saldén Enéerus och Christer Silfverberg.

Målet har föredragits av justitiesekreteraren Naomi Zemack.